మేడమెట్లు

అధికారి, ఎల్లాగో మూడుమెట్లూ యెక్కి, వరండాలోకి చేరుకున్నాడు. ఆయన తొడుక్కున్న మూసేసిన కంటి మెడ కోటుకి ఏడు బొత్తాము లుంటాయి; వాటిల్లో పై రెండూ వూడదీసేటప్పటికి ఆయన వోపికంతా అయిపోతుంది. బొత్తాములూ, కోటూ, స్టైకాలర్—యివన్నీ నాగరికత తగిల్చిన శృంఖలాలు; సంస్కారానికి మానవుడు చెల్లించే సుంకం. అల్లా అనేటందుకు అర్హత వుండాలంటే, ఆ శృంఖలాలు తగుల్చుకోవాలి లేకపోతే ఆ నిర్వచనానికి విలువ ఏమీ వుండదు. 'ఈ జగత్తంతా మాయ. ఏదో యదార్థం తగులడింది. అదేవిటో నాకు తెలిసి చావదు'—అని ఇంగ్లీషులో ఆరొందల పేజీల గ్రంథం వ్రాసినందుకు, గ్రంథ కర్తకు డాక్టరేట్ బిరుదు తగిలించి, ఏ విశ్వవిద్యాలయానికో అధిపతిని చేసేవరకూ సంఘం వూరుకోదు. 'ఏమి జన్మం బేమి జీవనమూ' అని థర్డ్‌క్లాస్ కంపార్టుమెంటులో పాడుకుంటూ కానీకి చెయ్యి చాచే ముష్టి దుర్రాణ్ణి, కంచి అవతలకి నెట్టేస్తారు, అదేం చిత్రమో! వాడికి వూడని బొత్తాముల కోటు లేదు గనకా?

అనుకుంటూ అధికారి బొత్తాములన్నీ వూడదీసి, కోటు విప్పి, కర్రవి మూలకి గెంటి కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. వెంటనే ఏదో మరిచిపోయిన సంగతి జ్ఞాపకం వొచ్చింది. మూడు నిముషా లాలోచించాడు. ఆ మెట్ల గదిలో బల్లమీద పత్రిక తీసుకురావడం. లోపలికి చూశాడు, బల్లమీద గడియారం కనబడుతోంది. టైము తెలీదు.

కళ్ళజోడు కోటు జేబులో వుంది 'హనీ' అని కాటు హనీకి చిన్న చిన్న వస్తువులు నోట్లో కరుచుకుని పట్టు రావడం నేర్పి వుంటే ఎంత బాగుండును! 'హనీ' తోక కిందించేసి, మెట్లమీద గంతులేస్తోంది. లోపలికి చూపించి 'ఆ పేపరు తీసుకురా' అని సంజ్ఞ చేశాడు. 'హనీ' మూలనున్న కర్ర నోట్లో కరచుకుని మెట్లెక్కి పైకి వెళ్ళిపోయింది. ఆ కర్రని కిచ్చినా బాగుండును; దాని సహాయంతో లోపలి కెళ్ళి పత్రిక తీ కొచ్చి చదువుకుంటూ కూర్చుందును. నిజంగా జీవితంలో సంతోష కలగజేసేవి ఇట్లాంటి స్వల్ప విషయాలే. రోజూ ఎనిమిదింటి హాజరయ్యే 'తంబిగాడు' ఇవాళ పది గంటలైనా రాలేదు. అధికా వూరికే తన ముందు పరుచుకున్న నేలనీ, దానిమీద వారిగిన ఆ కాన్నీ చూస్తూ కూర్చున్నాడు. దేన్ని చూడడం? అర్థం పర్థంలే కొండలు, బయళ్ళు వూరికే మేఘాలని పోగుచేసుకుని, వాన్న వర్షం చుక్కైనా కర్చుపెట్టలేని పీనాసి ఆకాశం—డాక్టర్లు, కవు చంపుకు తింటే ఇక్కడి కొచ్చాడు....ఆరోగ్యానికి, అందానికీ ని తనకి ఆరోగ్యం, భార్యకి అందం,

అరవై యేళ్ళు దాటిం తర్వాత, ఆరోగ్యం సంగతి జ్ఞాపకం వొస్తుంది ఈ డాక్టర్లకి. ఏభై ఏళ్ళు దాటినా, తన భార్యకి తన అందంతో తప్ప, ప్రకృతి అందంతో ప్రమేయం లేదు. మేడ మెట్లు దిగి కిందికి రాదుగా! తను పైకి ఎక్కలేడు.

'మా ఆవిడకి అందంతో నిమిత్తం లేక మెట్లు దిగదు, ఆరోగ్యం లేక నేను మెట్లెక్కలేను. ఇల్లాంటి చోటికి పంపించా రయ్యా! అని సలహా యిచ్చిన డాక్టర్లకి ఉత్తరం వ్రాద్దామని సంకల్పించుకున్నాడు అధికారి. కానైతే కాగితాలేవి, కలమేది? అవి దొరికేటప్పటికి వ్రాద్దామనుకున్నది కాస్తా మర్చిపోతాడు. అక్కడికీ తను మెట్లున్న కొంప లొద్దు మనకి, ఎక్కాదిగా చెయ్యలేం, ముస లాళ్ళం—అని భార్యతో ఎంత చెప్పినా ఆవిడ వింటేగా! తనకి మేడే కావాలంది. మేడ లేకపోతే దర్జాకి లోపమనేమో! ఏదో రెండు రోజు లోపిక పడితే, పెద్దమ్మాయి 'కల్యాణి' పూనానుంచి సెలవల

గొస్తుంది. తన కష్టాలన్నీ తీరతాయి-అనుకుని, ... యిందుకున్నాడు. తన పేరుకి తనకే నవ్వొచ్చింది. ... కాలేజీ ప్రొఫెసర్‌గా ఆరేళ్ళు అమాయకులైన విద్యార్థుల మీద అధి కారం చలాయించాడు. పత్రికా సంపాదకుడుగా ప్రూఫ్‌రీడర్ల మీద ...ళ్ళు చలాయించాడు. దివాన్‌గా ఎనిమిదేళ్ళు అడ్డమైనవాళ్ళమీద ఛలాయించాడు. ఇక్కడ, యిప్పుడు ఎవరి మీద ఛలాయించడం! కొండలు; వర్షం కురవడమేనా చేతకాని దద్దమ్మ మేఘాలు! గడ్డి మొలిస్తే ఎవరేనా కోప్పడతారని రాళ్ళ గుట్టల్ని కన్న బయళ్ళు - వీటి మీద ఛలాయించాలి. ప్రొద్దున్న తను షికా. వెళ్ళినప్పుడు, ఓ ముసలి దౌర్భాగ్యుడు, దార్లో కలుసుగుని, ఆ కొండల్ని, బయళ్ళనీ, మేఘాలనీ మెచ్చుగోడం మొదలెట్టాడు! బాగా వాదించి, కసి తీరా తర్కించి అంతా తప్పని రుజువుచేసి, ఆ దౌర్భాగ్యుణ్ణి తన భార్య ముందు వోడిస్తేకాని, తనకి శాంతి సమకూరేటట్టు లేదు. ప్రతివాజా పత్రికల్లో దేశంలో శాంతి, అంతర్జాతీయ రంగంలో శాంతి అని అఘోరిస్తాడేగాని, తన హృదయంలో శాంతినిగురించి చెప్పుకోడేం! సంపాదకుడికి లేఖ వ్రాయాలి. 'అయ్యా, ఆరోగ్యం కోసం కొండల్లో కెళ్ళమనే డాక్టర్లనీ, అందం కోసం ఏకాంతంలో కెళ్ళమనే కవులనీ. ప్రభుత్వం వారు బంధించి, జైళ్ళలో వుంచటం అవసరంగా తోస్తోంది—ఏం లాభం! కాగితం, కలం లేవుగా! ఇందాకా ఏదో యిట్టాంటి ఉత్తరం వొకటి రాద్దామనుకున్నాడు, అదేమిటో, వొక్కటీ జ్ఞాపకం రాదు. అధికారికి తీవ్రంగా కోపం వొచ్చేసింది.

చప్పట్లు కొట్టి భార్యని కేకేశాడు.

ఆవిడ మెట్లపైన నుంచుంది.

'కిందికి దిగు' అని గర్జించాడు అధికారి.

'ఏం, ఎందుకు?'

'నా కనేకం కావాలి.'

'మీరే రండి పైకి' అంది నవ్వుతూ.

'నే నొచ్చేప్పటికి, అవన్నీ మర్చిపోతాను; యీ మెట్ల కొంప వొద్దంటే విన్నావుగా—'

'ఎందు కంత రుసరుస? తల్చుకుంటే మీరే ఎక్కాగల్రు మెట్లు' అంది మళ్ళా నవ్వుతూ. ఆ నవ్వుతో అధికారి కోపం తగ్గింది. ఆ నవ్వులో ఏముందో మజా! ఆయన కళ్ళకి ఆవిడ కొండ మీద ప్రతిష్ఠించిన అమ్మవారి విగ్రహంలా వుంది.

'అంతేకాని నువ్వు దిగవన్నమాట?'

'మెట్లెక్కడం, దిగడం వొంటికి మంచిదని డాక్టరన్నాడూ....'

'అంటాడంటాడు: వాణ్ణి మెట్లపై నుంచి, కిందికి దొర్లించి, కిందినుంచి పైకిలాగి, మళ్ళా కిందికి దొర్లిస్తే.... దేశంలో అన్నం కరువేనా తగ్గుతుంది, డాక్టరు, సూభ తొంభై పోన్లు.'

ఇంతట్లో 'తంబి' వొచ్చాడు, వాడిచేత గ్లాసుడు పాలు, పొగాకు డబ్బా కిందికి పంపించింది.

అధికారి పాలు త్రాగి చుట్ట కాలుస్తూ, పత్రిక చదవడం సంగతి మరిచిపొయ్యాడు. ఆయన ఆలోచనలు 'దౌర్భాగ్యుడి' వేపుకి వెళ్ళసాగాయి. తను షికారుకి వెడుతుంటే, అతను రాయి మీద పడుకుని పాడుకుంటూ కనబడ్డాడు. తనలాగే అతను ముదుసలి; ఎటొచ్చీ అతని నెరిసిన తలవెంట్రుకలు వూడలేదు. నిర్మానుష్యమైన ఆ ప్రదేశంలో దేవతలా ప్రత్యక్షమయ్యాడు. ఇద్దరూ అరగంట సేపు కబుర్లు చెప్పుకున్నారు. సంభాషణ మొదట్లో గాడిదల్ని గురించి ప్రారంభమైంది ...ఎందుకో దూరంగా బీళ్ళల్లో వారికో గాడిద కనిపించింది. ఆ ముసలాయన ఆ కొండల్ని, బయళ్ళనీ మెచ్చుగోటం మొదలెట్టాడు, తనకి వొళ్ళు మండిపోయింది, వాదించుకున్నారు ఇద్దరూ. 'ఇంతటితో వాదం పూర్తి కాలేదు. యింటికి రా' అని ఆహ్వానించాడు. తను వొచ్చేస్తూ, 'నీ పేరేమి' టనడిగితే 'దౌర్భాగ్యుడు' అన్నాడు. నిజంగా అన్నాడా, తన వూహా? అధికారి కళ్ళు నీరసంగా మూతలుపడ్డాయి. గాలికి కొట్టుకుని కొట్టుకుని అలిసి వేలాడిపోయిన వొంటి ఆకులా అతని మెడ భుజంమీద నిశ్చింతగా వాలిపోయింది.

ఎంత సేపయిందో—

ఎవరో అతన్ని లేపారు——తంబిగాడు.

వాడి బుజం మీద చేతులు ఆనించి అధికారి మెట్లెక్కడం సాగించాడు. మెట్లమీద ఏదో మనిషి ఆకృతి....మరీ మరీ పెద్దదవుతోంది....నాలుగు,ఐదు, ఆరు....ఎవరిది ఆ ఆకృతి....ఏడుఎనిమిది... తన భార్య అరుణ!....తొమ్మిది....తెల్ల మబ్బుల్ని కప్పుకున్న పచ్చ కొండలా ఆ వక్షం, నురగల్ని పెనవేసుకున్న కెరటంలా ఆ తెల్లటి బొట్టు: చీకట్లో చలించని నీటిలో మసలిన చంద్రబింబాల జంటలా ఆ కళ్ళజోడు—పన్నెండు, పదమూడు—మెట్లెక్కడం ఎంత సులభం!— పదిహేను - పదహారు - మెట్ల భవనాలపై తిరిగి, మౌనంతో ముడుచుకున్న ఆమె పెదవులు, సముద్రంలో కలిసిపోయ్యే సంధ్యా సమయ మేఘాలలో తన దృష్టిని ఆవరిస్తోంది— పందొమ్మిది—అది నవ్వా! పై పళ్ళు రెండు వూడిపోయ్యాయి. పాపం బంగారం పళ్ళు వేయిస్తానంటే వొద్దంది....పెదవులతో నవ్వడం వొక్క అరుణకే తెలుసు....ఇరవై, అమ్మయ్య - ఇరవై వొకటి చేతులతో అందుకుంది - అధికారి అరుణలో ఐక్యం అయిపోయ్యాడు.

* * *

ఆ రోజున ఎవ్వరూ మళ్ళా మేడ మెట్లు దిగలేదు. 'దౌర్భాగ్యుడు' రాలేదు.

* * *

మొన్నాడు తెల్లారి, ఎనిమిదింటికి, అధికారికి అమాంతంగా 'దౌర్భాగ్యుడి' సంగతి జ్ఞాపకం వొచ్చింది. వెళ్ళి వెదికి తీసుకు రావాలని బైలుదేరాడు. పైగా డాక్టర్లు రోజూ ఉదయం ఒక మైలైనా నడవా లన్నారు....డాక్టర్ల జోలి తన కెందుకు? ఈ కసరత్తు స్త్రీలకి చెప్పరేమో డక్టర్లు: ఎవళ్ళు ఏది చెయ్యగలిగితే దాన్నే పురమాయిస్తారు కాబోలు. ఇంతమంది డాక్టర్లుండిగూడా ఈ దేశంలో జనాభా పెరిగిపోవడం నిజంగా ఆశ్చర్యమే!

'నువ్వు నన్ను దింపనక్కర్లేదు, నేనే దిగుతాను'—అంటూ అరుణ చేతిని తొలగించేసి, వొంటిగా మెట్లుదిగడం మొదలెట్టాడు అధికారి. ఒక మెట్టు దిగేసరికి, మెట్లగది గుమ్మంలో దౌర్భాగ్యుడి

మొహం కనిపించింది. దౌర్భాగ్యుడు రాతిబొమ్మలా స్తంభించి మెట్ల కేసి చూస్తున్నాడు.

'అదేమిటి మాటా మంతీ ఆడవేం.... నేను దిగలేననా....?' అధికారి ఆఖరి మెట్టుమీద అడుగుపెట్టగానే, అరుణ లోపలి కెళ్ళిపోయింది.

'అదేమిటి, తెల్లబోయి చూస్తావు. ఎప్పుడూ మేడమెట్లు చూళ్ళేదా!' ఆయాసంతో అధికారి చివరి మెట్టుమీద కూర్చుండిపోయాడు. దౌర్భాగ్యుడు కూడా ఆయన ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు.

'ఇదిగో చూడు....'

'చూస్తున్నా, వింటున్నా....'

'నీతో ఏదో చెప్పాలనుకున్నా... నీ కేమన్నా జ్ఞాపకం వుందా?'

'ఓ, మీరు గట్టిగా మాట్లాడనక్కర్లేదు. నాకు చెముడు లేదు.'

'ఆ విషయంగాదు. ఆఁ జ్ఞాపకం వొచ్చింది - ఈ కోటు విప్పాలి, మనం యింక బైటకి వెళ్ళంగా.'

అని, కాసేపు కోటువిప్పే కార్యక్రమం జరిపాడు అధికారి.

'ఇప్పుడు చెప్పు, నేనేం మరిచిపొయ్యానో.'

'కొందరు....' అని నవ్వాడు దౌర్భాగ్యుడు, సక్రమంగా వున్న పళ్ళవరసని బైటపెడుతూ.

'నువ్వసాధ్యుడవే-నేనంటాను...యిప్పుడు మరిచిపొయ్యాను. కాసేపుండి చెబుతాలే — అన్నట్టు నువ్వేమన్నా టిఫిను ఫలహారం చేస్తావా, చేశావా....?'

'చేశాను; ఐనా, అభ్యంతరం లేదు.'

'ఇదుగో, అరుణా — ఆ, నీ పేరేమిటి?'

'చెప్పాగా — దౌర్భాగ్యుడు.'

'భలే సరసమే-మా యిల్లాలితో యీ దౌర్భాగ్యుడికి ఫలహారం పట్రావే అనమంటావా-ఇదిగో, అరుణా! ఫలహారం తీసుకురా....'

అరుణ మెట్లమీద నుంచుంది. ఆవిడచుట్టూ, 'హనీ' గంతు లేస్తోంది. మెట్లమీదినుంచి గబగబా దిగి-వారిద్దరి మధ్యకి వొచ్చింది. ఇంతలో 'తంబి' వొచ్చాడు. పైకి రమ్మని సంజ్ఞచేసింది అరుణ. 'తంబి' అధికారిని లేవదీసి వరండాలోకి తీసికెళ్ళి, కుర్చీలో జేర్ల వేశాడు. మరో పడకుర్చీలో దౌర్భాగ్యుడు కూర్చున్నాడు 'తంబి' ఫల హారం తీసుకొచ్చాడు ...రొట్టె, వెన్న, పంచదార, రెండు కమలా ఫలాలు, కాఫీ.

'నిన్ను కూడా, నాలా, యీవూరు డాక్టర్లు పంపలేదు గదా?' అని అడిగాడు అధికారి.

'లేదు. అంటే సాధారణంగా డాక్టర్లకి వాళ్ళుంటున్న వూరు వొదిలి వెళ్ళే అవకాశం వుండదు. అంచేత యితరుల్ని మరో చోటుకి పంపేసి తృప్తిపడతారు—' ఈ విషయం అధికారికి నచ్చి నట్లుంది; బహు సంతోషంతో 'వూఁ' కొడుతూ కుర్చీ కొంచెం ముందుకి జరుపుకున్నాడు.

'నేను దివానుగా ఉంటున్న రోజుల్లో వోమారు, తాశీల్దారుకి జబ్బుచేస్తే, మదనపల్లి పంపించారు డాక్టర్లు; ఆయన వొచ్చాక, ఆయన భార్యకి జబ్బుచేసింది; ఆవిణ్ణి పంపించారు,—తరువాత ఆయన్ని; మళ్ళా తరువాత ఆవిణ్ణి—భార్యా భర్తల వియోగంవల్ల అన్ని జబ్బులూ కుదురుతాయేమో!—' అని అధికారి నవ్వడం సాగించాడు

కాసేపు నిదానించి మళ్ళా అందుకున్నాడు.

'నువ్వు నవ్వవేం? నీకు పెండ్లాం పిల్లలూ వున్నారా? ఇంతకీ తాశీల్దారు పెళ్ళాన్ని చూడ్డం తటస్థించింది; ఏజబ్బూ లేదు; దుక్కలా గుండి—' మళ్ళా నవ్వుతున్నాడు.

'అంటే ఆడాళ్ళ జబ్బులు పైకి కనబడవుగా మరి—'
అన్నాడు దౌర్భాగ్యుడు.

'లోపలరోగం అంటావు-మీ ఆవిడ కేం జబ్బు?'

'నాకు భార్యలేదు:'

'పోయిందా పాపం?'

'అసలు పెళ్ళి కాలేదు.'

'పిల్లలు?-మరే మరే - అసలు పెళ్ళే కాలేదన్నావుగా. పెళ్ళి కానంత మాత్రాన పిల్లలుండగూడదని లేదనుకో—' అధికారి, తనలో తనే నవ్వుకొంటున్నాడు

'ఇదిగో, నిన్ను 'దౌర్భాగ్యుడు' అని పిలవడం ఏమీ బాగా లేదు. నీ పేరేమిటో చెప్పు, చంపక.'

'నా కేపేరుంటే బాగుంటుందో, ఆ పేరే పెట్టి పిలవండి.'

'ఐతే ఆలోచించనీ—నువ్వు కొండల్ని మహా మెచ్చుకొంటు న్నావు గనుక, 'కొండయ్య' అని పిలుస్తాను.... లేకపోతేను,' అని అధికారి వెటకారంగా కోపం ప్రకటించాడు.

'అల్లాగే పిలవండి-నాకు కొండలంటే నిజంగా ఇష్టం.వాటిల్లో స్థిరత్వం వుంది. అవి కదలవు, మారిపోవు; మనుష్యులు మోసగి స్తారు. మోసపోతారు; మారిపోతారు, అసలు పోతారు. కొండలు మాత్రం అల్లాగే వుండిపోతాయి....' అన్నాడు కొండయ్య.

'అది బాగానే వుందయ్యా, అయితే.... మేఘాలనీ, నదులనీ మెచ్చుకొంటా వెందుకు?'

'అవన్నీ ఆ కొండల్ని పట్టుకుని వేళ్ళాడతాయి గనక.'

'కొంపతీసి నువ్వు కవివా ఏమిటి చెప్పు ..'

'ఇంకోళ్ళ కొంపలు తీసేవాడు సంస్కర్త, తన కొంప తీసు కునేవాడు కవి' అన్నాడు 'కొండయ్య' గూఢంగా.

'నీ కసలు కొంపే లేదుగా—' అని వికృతంగా నవ్వాడు అధికారి. మళ్ళా యేదో జ్ఞప్తికి వొచ్చి—

'నీకు ఆ తాశీల్దారు భార్య ఫోటో చూపించాలి' అని చప్పట్లు కొట్టి 'తంబిని' కేకేసి, అమ్మగార్నడిగి సంస్థానం ఫోటోల ఆల్బమ్ తీసుకు రమ్మన్నాడు.

'తంబి' ఆల్బమ్ తీసుకొచ్చాడు.

'ఆ, యిదిగో ఆల్బమ్-యీావిడా, తాశీల్దారుగారి సతీమణి. రెండో పెళ్ళి పెండ్లామనుకో-చూసుకో ఎంత మజాగా వుందో. అరుంధతి, శకుంతల, తిలోత్తమ, 'జ్యూలియెట్' అబ్బో-యీావిడికి

చాలా పేర్లుండేవి. ఈవిణ్ణి చూసిన వాళ్ళు నిద్రాదేవికి విడాకు లిచ్చారంటే నమ్మి. ఒకవేళ నిద్రాదేవి నొదలకపోతే, ఆ కాసేపు స్వప్న కాంతతో గడిపేవారు—' జ్ఞాపకాల సౌందర్యంతో అధికారి కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి.

'....ఆవిడకి కొంచెం ముందుగా కుర్చీలో యీ వ్యక్తి ఎవరు చెప్పుకో-పాగా వుంది. గుర్తు పట్టవులే!.... నేనే-యిప్పుడంటే జుట్టంతా వూడిపోయిందిగాని....ఆ వ్యక్తి యీ వ్యక్తి కోసం పరితపించిందంటే ఆశ్చర్యపడతావా?' జ్ఞాపకాలశక్తితో అధికారి కాల ప్రవాహంలో ఎదురీత సాగించాడు.

'ఆ, నే నాశ్చర్యపడతాను' అన్నాడు కొండయ్య. అధికారి నిర్ఘాంతపొయ్యాడు. ప్రశ్నార్థకంగా కనుబొమ్మలు చిట్లించాడు.

'స్త్రీలు పరితపించరు; యితరులకి పరితాపం కలిగిస్తారు. అట్లా పరితపించిన వ్యక్తులలో తమరొకరు కావచ్చు.'

అధిరికి చాలా కోపం వొచ్చింది.

'మంచివాడివే-ఆ రోజుల్లో నన్ను నువ్వు చూళ్ళేదు మరి. అప్పటి శక్తి, అందం, దర్జా; యిప్పటి అనుభవం, జ్ఞానం-యీ రెండూ కలిస్తేనా-'అని అవి కలిస్తే యెట్లా వుంటుందో వూహించుకుంటూ నిశ్శబ్దంలోపడ్డాడు అధికారి.

'ఈ రెండూ కలిసిన వాళ్ళకి స్త్రీలే అక్కర్లేదు: కలవని వాళ్ళు స్త్రీలకి అక్కర్లేదు.'

'నీకేం తెలీదు-నీకు పెళ్లా, పెడాకులా-ఆడదాని మొహం మెరుగుంటేగా!'

'మొహం నే మెరుగను, కాని మనస్సు ఎరుగుదును.'

'ఏం తిథి! ఒకప్పుడు గంద్రగోళం చేసినవాడి వైఖరే నీది-నారే, 'తంటే' అమ్మగా 'చేంచేస్తున్నారు!'

'కట్టుకుంటున్నారండి.'

'నువ్వు పూర్ణోళ్ళు దుష్టులట్రా—'

తంటి వెళ్లాడు. అధికారి తన కుర్చీ యింకా దగ్గరగా లాక్కొని, దాన్ని స్తంభానికి ఆనించాడు.

నడిచిపోతున్న 'తంబి' కేసి చూస్తూ, కొండయ్య ప్రారంభించాడు.

'నేను వాడంత వుండేవాణ్ణి, మా యింటిపక్కనే రెండు పెద్దమేడ లుండేవి. మొదటది పాతమేడ, అందులో ఎవ్వరూ కాపరం వుండేవారు కారు—కాని సత్రవులోలాగ జనంవొస్తూ పోతూ వుండేవారు. దాని పక్కమేడలో ధనంగారి వాళ్ళుండేవారు; ఆ రెండు మేడలూ వాళ్ళవే. చాలా స్థితిపరులు. ఒక రోజున నేనూ మా అత్తయ్య గుళ్ళో కెళ్ళాం; అక్కడ చూశాను ధనాన్నీ, వాళ్ళమ్మనీ. ధనం పదేళ్ళపిల్ల; నేనో రెండేళ్ళు పెద్ద. గుడిలోపల దేవుడి దగ్గర అంతా చీకటే! ఆముదం బుడ్ల వెల్తురులో ధనం మహాలక్ష్మిలా మెరిసిపోయింది. అటుకేసి చూస్తూ నమస్కారాలు పెట్టి అత్తయ్యని చూసి చెంపలేసుకున్నాను. తరవాత బోలెడుమందిజనం వొచ్చి మమ్మల్ని నెట్టేశారు. అత్తయ్యా నేను విడిపొయ్యాం. ధనం వాళ్ళమ్మా అర్చనలేవో చేయిస్తున్నంత సేపూ నేనక్కడే వుండిపొయ్యాను. వాళ్ళతోబాటే వాళ్ళ వెనకాలే నేను నడచివెళుతున్నాను. మాఇంటివేపు నడుస్తున్నాం. రోడ్డుకిరెండువేపులా పెద్దపెద్దచెట్లకొమ్మలు వ్రేళ్ళాడుతున్నాయి. సంతబండి గూడు కొమ్మలకి తగిలి, సన్న కొమ్మలు ధనం నెత్తిని దూసుకున్నాయి. ధనం తల్లోపూలు కిందపడిపోయాయి. వాటికోసం వొంగుని తీసుకోబోయింది; వాళ్ళమ్మ కూకలేసి, చరిచింది. ఆ పూలని వొదిలేసి, వాళ్ళమ్మతో నడిచిపోతోంది. ఆ పూలని నేను తీసుకున్నాను, గుళ్ళో తీర్థంతో యింకా తడిగానే వున్నాయి ఆ పూలు. వాటి పక్కనే ధగధగ మెరిసిపొయ్యే చిన్ని వజ్రపుటుంగరం అక్కడ పడిపోయింది. దాన్ని తీసుకున్నాను. వాళ్లు వాళ్ళింటి కెళ్ళిపొయ్యారు. నాకేమీ తోచక పువ్వుల రేకలు నోట్లో చప్పరిస్తూ, ఖాళీ మేడమెట్లమీద కూర్చుండి పొయ్యాను. ఖాళీ మేడకి ముందు అరుగుమీదనుంచి మెట్లు-దొడ్లోంచి మరో రకం మెట్లూ వుండేవి. దొడ్డివేపు మెట్లమీద కూర్చున్నాను, ఒక గంటఅరిగింతర్వాత ధనం రోడ్డంట యేదో వెతుక్కుంటూ మా యింటికేసి వొస్తోంది. నాకు తెలుసు వుంగరంకోసం అని. దగ్గరగా వెళ్ళాను.

'పూలు పారేసుకున్నావు' అన్నాను. పువ్వులు చూపుతూ.

'కాదు, కాదు'

'మరేమిటి వెదుకుతున్నావు?'

'ఏమీ లేదు.'

నాకేసి చూడకుండా అల్లా నడిచిపోతోంది.

'చెప్పు. నేనూ వెదుకుతాను' అన్నాను.

'అమ్మ కూకలేస్తుంది.'

అని బిక్కమొహం పెట్టి, మెట్లమీద కూర్చుంది. అప్పట్లో నాకా ఉంగరం యివ్వా లనిపించలేదు. ఏడుస్తూంటే జాలేసింది. కింది మెట్టుముందు బోలెడు యిసకుంది. అందులో కూర్చుని దూదుంపుల్ల ఆడడం మొదలెట్టి. ఆటకి రమ్మని పిలిచాను. రానంది. నే నొక్కణ్ణీ ఆడుకోడం మొదలెట్టాను. కొంతసేపయింతర్వాత, వొక చేతులో పువ్వు లుంచుకొని, రెండో చేతిలో ఉంగరం వుంచి ధనాని కళ్లు మూసుకోమన్నాను. మూసుకుంది, తెరవమన్నాను; తెరిచింది.

'ఈ రెండింటిలో యేది బావుంది?' అని అడిగాను. ఉంగరం చూసి కొండంత మొహం చేసుకుంది.

అధికారి కుర్చీలో కదిలి. 'అందుకా కొండలంటే నీ కిష్టం!' అన్నాడు,

'తే, నా వుంగరం' అని లాక్కోబోయింది. నేను గుప్పిడి మడిచేశాను.

'ఏది బాగుందో చెబితేకాని యివ్వను' అన్నాను.

ధనం నాప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పకుండా వొచ్చి నా గుప్పిడి పట్టుకుని చేతిని బరికి వేళ్ళని పీకుతోంది. నేను గుప్పిడి విప్పలేదు. 'యియ్యి యియ్యి' అని చేతిని కరిచింది, నేను వుంగరాన్ని రెండో గుప్పిట్లోకి ఫిరాయించాను.

'అమ్మతో చెబుతాను, చూస్కో' అంది,

నేను మెట్లెక్కి పైకి పరుగెత్తాను; తనూ పరుగెత్తింది. అల్లా అరగంటసేపు, మెట్లమీద పరుగెత్తాం. చివరికి ధనం అలిసిపోయి మెట్లమీద కూర్చుండి పోయింది. నేను మెట్లకింద దూదుం

పుల్ల ఆట అభినయించి ఉంగరాన్ని యిసుకలో దాచేసి, మాయం చేశానని చెప్పాను. ధనం మెట్లు దిగలేదు. కిందికి రమ్మన్నాను; దిగనంది. దిగితే ఉంగరం యిస్తానన్నాను; అక్కర్లేదుపో, అంది, నేను వుంగరం తీసుకు వెళ్ళిపొయ్యాను.

ఇట్లా లాభంలేదు. మంచి చేసుకుంటే కాని వుంగరం దొరక దనుకుందో యేమో రోజూ ఏదో వొంకని మాయింటికి రావడం, మేం యిద్దరం మేడ మెట్లమీద ఆడుకోడం కొన్ని వారాలు జరిగింది. ఏమండోయ్, మీరు వింటున్నట్లులేదు.'

అధికారి కళ్ళు మూతలు పడుతున్నాయి. చిత్రమైనకలలోంచి లేచినట్లు తటాలున లేచి, కళ్ళు నులుపుకుని, తెల్లబోయి చూశాడు.

'అవునవును—బాగుంది—తరవాత ఏం జరిగింది?'

'మీరు వినడంలేదు. నేను చెప్పను.'

'చెప్పకేం చేస్తావ్, మహా చక్కగా చెప్తావు. ప్రేమగాథ మొదలెట్టినవాడు ఆగడం నే ఎరగను.'

'ఇది ప్రేమగాథ కాదు. ఒక్క పురుషుడు మాత్రమే ప్రేమిస్తే స్వీయచరిత్ర; అవతల స్త్రీకూడా ప్రేమించినప్పుడే ప్రేమ గాథవు తుంది' అన్నాడు కొండయ్య.

'ఓయి పిచ్చివాడా! ఏ స్త్రీకూడా. 'నిన్ను ప్రేమించా'ననదు. అంటే మొగాడికి లోకు వవుతుంది. మా తాశీల్దార్ భార్య విషయం తీసుకో-తన్ను ప్రేమించి చేసుకుందని మురిసి పొయ్యేవాడు. అమా యకుడు—' అంటూ అధికారి నవ్వడం సాగించాడు.

'తంబి' చుట్టలు తీసుకొచ్చాడు. అధికారి చుట్ట ముట్టించాడు. ఏదీ యిహ చెప్పు. ఎంత విసుగ్గా వున్నా తట్టుకోగల్ను.'

'అయితే నే చెప్పను' అన్నాడు కొండయ్య.

'నువ్వు చెప్పకపోతే ప్రమాదంలేదు. నే చెబుతా విను—నా చిన్నప్పుడు,—అబ్బో బాగా చిన్నప్పుడు, నలభై యేళ్ళనాటి సంగతి' ....అని అధికారి వొక కల్పితగాథ మొదలెట్టాడు. ఆ గాథకి అంత మయ్యే ప్రాప్తంలేదు, అధికారి భార్య భోజనానికి పిలిచింది. ఆయన మేడమెట్లు ఎక్కలేను, కిందకు పంపించమన్నాడు, మెట్లగదిలో

'తంబి' పీటలు, కంచాలు పెట్టాడు. ఇద్దరూ అన్నం వొడ్డించుకు తిన్నారు. నిద్రపోయి మధ్యాహ్నం మూడింటికి లేచాడు అధికారి.

'కొండయ్యా వున్నావా? వెళ్లిపొయ్యా వనుకున్నా. నాకు అందాక వొక సందేహం వొచ్చింది. మళ్ళా మరిచిపొయ్యాను.'

'జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి.'

'ఐతే నువ్విక్కడి కెందుకొచ్చావ్?'

'మీరు రమ్మంటే.'

'అది కాదయ్యా,—ఈ వూరు?'

'ఇక్కడికి నాలుగుమైళ్ళ దూరంలో పండ్లు, పువ్వులు ఎగ్జిబిషన్ పెట్టారు. మంచి విత్తనాలు పట్టుకుపోదామని. నాకో ఆరెకరాల భూముంది. ఎరక్కపోయి, అందులో పుగాకు వేశాను, దెబ్బ తిన్నాను. మళ్ళా అందులో వొకతోట వెయ్యాలని.'

'అరవైయేళ్ళొచ్చాక చదువుకోక మన్నుగొట్టుకున్నాట్ట! నువ్విప్పు డేస్తే తయారయ్యేటప్పటికి నాలుగేళ్ళైనా పట్టదూ! ఎవరి కోసమనీ, ఎందుకోసమనీ?' అన్నాడు అధికారి.

'ఆ తోటలో వొక ఆశ్రమం నిర్మిస్తాను. నాలాంటి బీద వృద్ధ బ్రహ్మచార్లకి అది నిలయంగా వుండేటట్లు విల్లురాస్తాను.'

'అంతే?—ఓహో, నీ ప్రేమగాథ వింటె కాని తెలవదను కుంటా. ఏదీ చెప్పు—తంబీ! టీ!'

'తంబి' ట్రేలో రెండు కప్పుల టీ, రొట్టి, వెన్న తీసుకొచ్చాడు. అధికారి రొట్టి టీలో ముంచుకుని చప్పరించి తిన్నాడు. ఫలహారం అయిం తర్వాత, యిద్దరూ మళ్ళా కొండలకేసి షికారుగా నడుస్తున్నారు. సాయంత్రం ఐదు దాటింది. నిశ్చింతగా పడుకొన్న స్త్రీ రొమ్ములమీద ఆకుపచ్చచీర మడత కొంగులా, రెండు కొండలూ ఎదలనిండా వున్నాయి. కాలిబాటలు, రొమ్ములమధ్య నలిగిన చీర మడతలు—నిద్రలో ఏడ్చిఏడ్చి ఎర్రబడి, తెరిచిన వొంటి కన్నులా సూర్యుడు కొంత వెనక్కి దిగి కన్ను నులుముకుంటున్నాడు: పొక్కల చూస్తూ మేఘాలు చుట్టూ చేరుకున్నాయి: ఏదో జ్ఞాపకం

వొచ్చినట్లు. ఎక్కడో పిట్ట కూసింది; సర్వమూ త్యజించిన రాళ్ళు కూడా సంధ్యవేసిన యింద్రజాలంలో యిరుక్కున్నాయి.

కొండయ్య రాతిప్రక్క లేతగడ్డిలో పడుకున్నాడు. అధికారి రాతిమీద కూర్చున్నాడు.

'కొండలు ఆకాశంలోకి దేవుడు వేసిన మేడమెట్లు' అన్నాడు కొండయ్య.

'గాడిదగుడ్డు' అన్నాడు అధికారి.

'మెట్ల చివర వుంటాడు. దేవుడు కిందికి రాడు. మన్నిపైకి రమ్మంటాడు. మనం వెళ్ళం. వీళ్ళతోలి మనకెందుకని? దేవుడు ఆ మెట్లని పడగొట్టేశాడు. పడిపోగా మిగిలినవి కొండలు—'

'వెళ్ళవయ్యా. మహా చెప్పొచ్చావ్ – మెట్టవేదాంతం. నీకు మనుష్యులతో సంపర్కంలేక. కొండలతో తృప్తిపడుతున్నావు. ఎవళ్ళూ స్నేహితులులేనివా డెంజేస్తాడు మరి!' అన్నాడు అధికారి.

'మీరు నా స్నేహితులు కారు?' అన్నాడు కొండయ్య. సూర్యుడు పొడవకుండా కళ్ళమీద చెయ్యి అడ్డుపెట్టుకుంటూ.

'పెళ్ళికానివారికి స్నేహితు లుండరు. పిచ్చివాడా! పెళ్ళాం దగ్గరనుంచి పారిపోయేటందుకు స్నేహితులు బాగా పనికొస్తారు. నీ కట్లాంటి పెళ్ళాం లేదుగా. నువ్వు నాకు స్నేహితుడవుగాని, నేను నీకు కాదు' అని అధికారి నవ్వుతూ. కర్రతో నేలని పొడుస్తున్నాడు.

కొండయ్య మాట్లాడలేదు.

'కోపం వొచ్చిందా—లేదులే. పాపం—యేదీ చెప్పు—ధనం కథ—అవుతే, ఆ అమ్మాయిపేరు ధనమేనా?'

'కాదు, వేరే పేరుంది. వాళ్ళు ధనవంతులు కాబట్టి నేను 'ధనం' అని వ్యవహరించేవాణ్ణి. ఏడాది గడిచింది. ధనం పుంగరం ప్రమేయం ఎత్తడం మానేంది. మేం మేడమెట్ల మీద అనేకరకాల ఆటలు ఆడుకునే వాళ్ళం; పట్టుకునే బద్దలమీద నుంచి జారడం. పైనుంచి కిందికి; వెనక్కి తిరిగి దిగడం; ఎవరు ముందెక్కుతారోనని పందాలేసుకుని పరుగులెత్తడం—ప్రొద్దున్న

గంటా, సాయంత్రం రెండుగంటలు. మా స్నేహం ఎవ్వరికీ తెలీదు_మాకే తెలీదు '

'మేడ మెట్లమీద ఆడుకునే అవసరం ఎందు కొచ్చింది?' అని అడిగాడు అధికారి.

'మరెక్కడా వీల్లేదు. దొడ్లో ఆడుకుంటే వాళ్ళవాళ్ళు కనిపిస్తారు. వీధుల్లో ఆడితే మావాళ్లు కనిపిస్తారు. కొన్నిరోజులు 'సరస్వతీ. భక్తుడు' ఆట ఆడేవాళ్ళం. నాకు చదువొచ్చేదికాదు. ఆమె సరస్వతిట దొడ్లో కొమ్మను తీసుకొచ్చి, మెట్లపైన చివరి మెట్టుమీద రవివర్మ బొమ్మలో సరస్వతిలా, కొమ్మని వీణకింద అమర్చుకుని, కళ్ళు మూసుకుని కూర్చునేది. నేను భక్తుడను, మెట్లకింద పువ్వులతో పూజించేవాణ్ణి.

'దేవీ: మీరు కనబడండి.'

'భక్తా: నీవు పైకి రమ్ము.'

'అంత దూరం యీ దీనుడు రాలేడు.'

'నీ కర్మం: నేను కిందికి రాకూడదు' అనేది.

'భిక్షం పెట్టించండి' అనేవాణ్ణి.

'ధనంగారి వుంగరం యిచ్చివెయ్యి. తరవాత భిక్ష పెడతాను.'

'వుంగరం పోయింది,_బీదవాణ్ణి. క్షమించండి. మీరు భాగ్యవంతులు. మీరే యివ్వండి' అన్నాను.

దొడ్లో ఎవరో పిలిచినట్లనిపించింది. సరస్వతి కొమ్మని నా నెత్తిమీద వొదిలేసి, గబ గబా పారిపోయింది.

తరవాత అయిదారు నెలలవరకూ ధనం కనబడలేదు. వాళ్ళ వాళ్ళతో కలిసి ఏవూరెళ్ళిందో నాకు చెప్పలేదు. నేను ఒక్కణ్ణే ఆ మేడ మెట్లమీద ఆడుకుంటూ వుండేవాణ్ణి. ఇరవై మూడు మెట్లుండేవి: వాటిలో పద్ధెనిమిదింటికి పగుళ్ళుండేవి. కింద రెండింటి మీద ఏవో గడ్డిమొక్కలు కూడా మొలిచేవి. మా ఆటలవల్ల అవి కాస్తా చచ్చిపొయ్యాయి.

ఒకరోజున సాయంత్రం ఆరుగంటలకి, మెట్లదగ్గరకొచ్చి

కింది మెట్టుమీద కూర్చున్నాను. మూలగా చిన్ని తెల్లపువ్వు మొక్కటొకటి ఎదిగివుంది. అల్లా పైకి చూశాను. ఆరోమెట్టుమీద ధనం కూర్చుని వుంది. నేను భయపడి, మెట్టుమీదనించి కిందికి జారిపోయాను. ధనం ఎదిగిపోయింది! మారిపోయింది; నేను గుర్తు పట్టలేదు. చీరా రెవికా వేసుకుంది.

'నేను వున్నానని నీ కెల్లాతెలుసు?' అంది. కంఠంకూడా మారింది. కంచువరల నూతిలోంచి వొచ్చే ధ్వనిలాగుంది. నాకు సిగ్గేసింది.

ఏమీ మాట్లాడలేదు.

'నేను రోజూ యిక్కడికి వొస్తుంటాను.'

'ఎందుకు?'

'ఏమో! నేను దొంగని కాను, నీ వుంగరం నీకిచ్చేస్తాలే.'

'అబ్బో, కోపమే!-ఓరీ దొంగా, వుంగరం దొంగిలించి నందుకు రాణిగారు నిన్ను శిక్షిస్తున్నారు' అన్నది ధనం.

నేను మాట్లాడలేదు. మరో రెండుమెట్లు దిగింది. నా జుట్టు లోకి చెయ్యిపోనిచ్చింది. నా వొళ్లు కంపరం ఎత్తింది; ముట్టుకుంటే ఏమవుతుందో అని బెంగ. మందారం మొగ్గలా చిన్నినోరు: గులాబి రేకుల్లాంటి చెక్కిళ్ళు; నక్షత్రంచేపలాంటి కళ్లు. నా కేడవాలని పించింది. ఎన్ని గాజులజతలో లెక్కపెట్టలేను: గలగల్లాడాయి. ఏడో ఎనిమిదో వుంగరాలు, ధగధగ మెరుస్తున్నాయి. తెల్లనిప్పుల్లా దుద్దులు. నుదుటిలోంచి వుద్భవించినట్టుగా ఎఱ్ఱటిబొట్టు. రంగుల సువాసన నా వూపిర్ని బంధించింది. పల్చటి పసుపుపచ్చ పట్టుచీర ఏది వొళ్ళో. ఏది చీరో తెలీక మతిపోయి మౌనంలోపడ్డాను. నేను చూడలేకపోయాను. నా కళ్లెందుకో తడిసినాయి. అక్కడుండలేక వెళ్ళిపోయాను_' కొండయ్య కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

'నువ్వు పిచ్చివాడవు కొండయ్యా! ఆడదానిదగ్గర నాజూకు కవిత్వం, ఏడ్పులు పనికిరావు. వాళ్ళు కాఠిన్యానికి దాసులవుతారు. ఓసారి, తాల్దారుగారి భార్య ఏంచేసిందంటే.... వుండు, యిప్పుడు

మర్చిపోయ్యాను. రాత్రి జ్ఞాకం చెయ్యి. జ్ఞాపకం చేసుకుని చెబుతాను' అన్నాడు అధికారి.

మళ్ళీ కొండయ్య స్వగతంలా మొదలెట్టాడు.

'నేను అది జరిగింతర్వాత, చాలా రోజులవరకూ ఆమేడకేసి చూళ్ళేకపొయ్యాను. ఆ మేడమెట్లు ఎల్లాగో వున్నాయి; నాకోర్కెలు కలలు, ఆదర్శాలు అన్నీ అ మెట్లకింద మారిపోయినట్లనిపించింది. నేనామెట్లు ఎక్కలేను. రోజులు, వారాలు, నెలలు గడిచాయి.'

'ఓరి పిచ్చికొండయ్యా- అన్నింటిలోకి అశాశ్వతమైంది ఆడదాని అందం. అదిచూచి బెదిరిపోయినవాడవు నువ్వెందుకు పనికివస్తావు? మా ఆవిడకూడా చిన్నప్పుడు చాలా అందంగా వుండేవి. నాటకాని కెళితే, ఆవిణ్ని చూస్తూ, గేట్లోవాళ్ల టిక్కెట్లు అడిగేవాళ్లుకాదు. ఎందుచేత? రైలుప్రయాణంలో టికెట్ కలెక్టర్లు ఆవిణ్ణిగాని, ఆవిడప్రక్కన కూర్చున్న నన్నుకాని టికెట్ అడగడం జరగలేదు. నేను అందమైనవాణ్నేనన్న సంగతి నాకు తెలుసుగనుక సరిపోయిందిగానీ, మరోడైతే స్కూలుపిల్లల హేళన పళ్ళేక విషంతాగి చచ్చును. అందుకనే పెద్దలు ఆలి మర్కటం అవాలని ఆశీర్వదించారు. చీకటిపడుతోంది. లే, వెడదాం-పురుగూపుట్రా వుంటుంది' అని అధికారి బండమీదనుంచి లేచి, చెయ్యి కొండయ్యకి వూతంగా యిచ్చి లేవదీశాడు.

తూర్పుకొండ వెనక చందమామ వెలుగులో చీకట తెలీడం లేదు. కొండలు నీడలుగా సాగారి వెన్నెల మత్తులో వెర్రిగా పడుకున్నాయి. కాలిబాటలు దూరంగా కలిసిపొయ్యాయి.. మీ వెన్నెలుందిగా, మాజో లెవరిక్కావా లనుకుంటూ, మేఘాలన్నీ ఎక్కడికో కదిలిపోతున్నాయి.

'కాసేపుందాం' అన్నాడు కొండయ్య బండికి జేర్లబడుతూ.

'చలిగాలి- ఎక్కువసేపు తిరిగితే, నా డాక్టర్లు చంపుతారు,' అన్నాడు అధికారి: నవ్వుతూ మళ్ళా అన్నాడు-'నా శ్రేయస్సు కోరేవాళ్లు డాక్టర్లు. లేకపోతే ఫీజు రాదుగా, లే, లే, నడుస్తూ చెప్పుకుందాం.'

అధికారి కొండయ్యని లేవదీశాడు: ఇద్దరు ఇంటివేపు నడవడం సాగించారు.

'చెప్పు, చెప్పు తరవాతేం జరిగింది?'

'వారాలు గడిచాయి, ధనం వుంగరాన్ని. మా దొడ్లోంచి పెల్లగించి, తిరిగి యిచ్చివేద్దామని నిశ్చయించుకొన్నాను. మేడదగ్గర కెళ్ళాను, బోలెడు జనం అటూయిటూ తిరుగుతున్నారు. దొడ్డివైపు వెళ్ళాను. మెట్లన్నీ మరమ్మత్తు చేశారెవరో - దొడ్లో కార్ఖానా సన్నంబట్టీ; రంగులతొట్టెలు, అంతా జనం. ధనాన్ని చూడాలంటే వాళ్ళుంటున్న మేడదగ్గరికి వెళ్ళాల్సిందే. ఏంచెయ్యను? వాళ్ళ మేడవైపు వెళ్లాను, అరుగుపక్కన సందుంది- దానిగుండా దొడ్లోకి దోవ. అటూ యిటూ తిరుగుతున్నాను, ఎవ్వరూ కనిపించరు. రోడ్డుమీద తాపీవాడు కనుపించి, ఆళ్ళందరూ ఎళ్ళిపొయ్యారు, యిక్కడ లేరండి' అన్నాడు.

'ఎక్కడున్నారు?'

'పోష్టాఫీసు వీధిలో యింట్లో కెళ్ళారు' అన్నాడు.

పైన గదిలో కిటికీలోంచి యెవళ్ళో చప్పట్లుకొట్టి, 'ఇక్కడ' అన్నారు. కళ్లు, నుదురు, జుట్టుమాత్రం కనిపించాయి, ధనం.

'అటు, అటు' అన్నట్టు చెయ్యి కదిపింది. నేను దొడ్డివైపు వెళ్ళాను. మండువాలోంచి మేడమీదికి మెట్లున్నాయి, వెళ్ళి మెట్ల కింద నుంచున్నాను. మెట్లపైన చివర ఆమె నిలబడివుంది.

'మేం మా యింట్లో కెళ్లిపొయ్యాం. ఇది అద్దెకిచ్చేస్తున్నాం. మేజస్ట్రీటుగారికి' అన్నది—గాజులు, వుంగరాలు, దుద్దులు, నగలు బరువుగా మెరుస్తున్నాయి. కిందికి దిగు అన్నట్లు తల పంకించాను. నన్నే పైకి రమ్మంది. ఆమె భాగ్యవంతుల పిల్లని, నేను బీద వాణ్ణనీ, మా యిద్దరికీ మధ్య ఇరవై మూడు మెట్లున్నాయనీ, అప్పుడనిపించింది నాకు. ఆ మెట్లు ఆమె దిగదు; నేను ఎక్కలేను.

'నీ వుంగరం యిచ్చేద్దామని వచ్చాను' అన్నాను.

'ఏదీ?'

'ఇదిగో'

'ఇల్లా పడెయి.'
'ఒక్క మెట్టు దిగు, పడేస్తాను.'
'నువ్వే వొకమెట్టు ఎక్కి పడెయ్యి' అన్నది.
'దిగవా?'
'కోపమా?'
దిగింది.
'మరోమెట్టు' అన్నాడు.
'నువ్వు ఎక్కరాదు?'
ఎక్కాను.
'పడెయ్యి' అన్నది.
'అన్ని వుంగరాలున్నాయి. చాలవు?'
'ఇచ్చేస్తా నన్నావుగా.'
'కావాలన్నావుగా.'
'కావాలంటే యిచ్చేస్తావా?'
'ఓ'
మరోమెట్టు దిగింది.
'ఏది?'
'కావాలను' అన్నాను.
'నువ్వే ఎక్కు.'
మరోమెట్టు ఎక్కాను,
'నువ్వెందుకు దిగలేవు?' అన్నాను.

అధికారి కొండయ్యని ఆపుచేసి 'మా బాగా అడిగావు. ఆ ప్రశ్న నేను మా ఆవిణ్ని అడగలేకపోతున్నాను. ఆవిడా మెట్లు దిగదు,— పెద్దదే అనుకో.— అయినా, మొదటినుంచీ, పెద్ద అవసరం వొస్తే కాని, మాటిమాటికీ మెట్లుదిగే అలవాటు లేదు— చెప్పు చెప్పు—' అన్నాడు. కొండయ్య చెప్పడం మొదలెట్టాడు.

'నువ్వెందుకు ఎక్కలేవు?' అంది.
'ఇది మీ మేడ. నువ్వే దిగాలి.'
మరొకటి దిగింది.

నేను మరొకటి ఎక్కాను.

'మా మేడైతే ఇన్నిమెట్లు ఎల్లా ఎక్కావు?' అంది ధనం.

'నీకోసం.'

'ఐతే అన్నిమెట్లూ ఎక్కిరాక నన్నెందుకు దిగమంటావు?'

'నాకోసం'

'దిగానుగా, యింక చాలు.'

'నాకోసం కాదు నువ్వు దిగింది' అన్నాను.

'మరెందుకు?'

'నీకే తెలుసు.'

అని వుంగరం పైకెత్తి చూపించాను. దాన్ని లాక్కోడానికి గబగబా మిగత మెట్లన్నీ దిగి నా చేతిలో వుంగరాన్ని పట్టుకో బోయింది: నేను వుంగరాన్ని పైమెట్టుమీద పడేటట్లు గిరవా టెట్టాను. తను గబగబా మెట్లెక్కి పైకెళ్లి వుంగరాన్ని కింద పడేటట్టు గిరవా టెట్టింది. నేనూ మెట్లుదిగి కిందికి వొచ్చేసి వుంగరం తీసుకున్నాను.

'నా కక్కర్లేదు వుంగరం, నువ్వే తీసుకో— నాకు బోలెడున్నాయి' అన్నది ధనం.

నాకు చాలా కోపం వొచ్చింది. ఏవేవో ఆలోచన లొచ్చాయి. ఉంగరం తీసుకుని, మెట్లన్నీ ఎక్కి. పైకి ఆమెదగ్గరకే వెళ్ళాను.

'తీసుకో, యిందు' అని నేలమీద పెట్టాను.

తీసుకోబోయింది. దాన్ని చేత్తో కిందికి నెట్టేశాను. తను ఎగిరి, మెట్లమీద జారి, కిందికి పడిపోయింది. నేను పట్టుకున్నాను. నా పట్టు తప్పించేసి, మెట్లుదిగి వుంగరం తీసుకుంది.'

ఇంతట్లో, యిద్దరూ యింటికి చేరుకున్నారు. అధికారి ఆ కుర్చీలో వాలిపొయ్యాడు. 'హనీ' ఆయన వొళ్ళో కెక్కి ఆనందంతో మూలుగుతోంది. కొండయ్య వెడతానని బయలుదేరాడు.

'కథ పూర్తి కాకుండా ఎల్లా వెడతావు—ప్రొద్దున్న వెడుదువు గానిలే— ప్రొద్దున్న మా పెద్దమ్మాయి కూడా వొస్తుంది, చూసి పోదువుగాని,పదిమంది మాటాతోనేసి, పెళ్ళిచెయ్యకుండా చదువు

చెప్పిస్తున్నాను. చూచుకో నా మజా....' అన్నాడుఅధికారిగర్వంగా. కొండయ్య వుండిపొయ్యాడు. 'తంబి' వొచ్చిపెట్రొమాక్సులైటు వెలిగించాడు.

అధికారి, కొండయ్య కుర్చీలు దగ్గరకు లాక్కొని, చద రంగం ఆటకి కూర్చున్నారు. అధికారి మొదటాట గెల్చాడు. కొండయ్య మీద ఆయనకి స్నేహభావం ఎక్కువైంది. తనతో ఆడి వోడిపోయిన వాళ్ళంటే ఆయనకి చాలా ఆదరణ. మరో ఆటకి రమ్మన్నాడు. భార్యని కేకేసి. ఈ ఆట చూడమన్నాడు. ఆవిడ సమా ధానం యివ్వలేదు. అధికారి విసుక్కొని, మొహం చిట్లించి. 'తంబి'ని చూడమన్నాడు. 'నాకు బోలెడు పనుందండి' అని లోపలికి వెళ్ళి పొయ్యాడు వాడు, 'నీకర్మం' అని. పోనీ 'హనీ' యేనా చూస్తుంది లెమ్మని సమాధానపడి ఆటకి వుపక్రమించాడు అధికారి; తను ఎల్లాగూ నెగ్గుతానన్న ధీమాతో, ఆలోచించకుండా గబగబ ఎత్తులు వేస్తున్నాడు.

'ఇదిగో. కొండయ్యా! ఈ సారి కళ్ళజోడు తీసేసి ఆడి, నీ ఆట కిట్టేస్తాను' అన్నాడు. కొండయ్య అంగీకారం సూచిస్తూ నవ్వాడు. 'తంబి' పీటలూ అవీ వేసి, భోజనాల సన్నాహం చేస్తు న్నాడు. ఆట ముగిసింది; అధికారి వోడి పొయ్యాడు. చాలా కోపం వొచ్చింది లోపల. భార్య చూడకపోవడం మంచిపనే అనుకుని తృప్తి పడ్డాడు; మేడమెట్లుండడంవల్ల వుండే వుపకారాలలో యిదోటి అనుకున్నాడు. ఎందుకో నవ్వాడు.

'ఏం నవ్వుతున్నాడు?' అన్నాడు కొండయ్య.

'ఏమీలేదు. ఎందుకో జ్ఞాపకంలేదు—ఆ. ఆగు, జ్ఞాపకం వొచ్చింది. ఆడదానికోసం మేడమెట్లు ఎక్కలేని వాడవు. నా ఆట కట్టెయ్యడం ఏమిటా అని నవ్వొచ్చింది' అన్నాడు.

కొండయ్య కూడా సమానంగా నవ్వాడు

'ఏం! నవ్వుతున్నావు?' అన్నాడు అధికారి, భోజనానికి లేస్తూ,

'ఏమీ లేదు.'

'చెప్పు.'

'మీరు మెట్లు ఎక్కగలిగారు కనకనే. ఆటలో వోడి పోయా శేమో!' అన్నాడు కొండయ్య.

'అసాధ్యుడవే. ఏమో అనుకున్నాను. ఓసారి. శ్రీరంగం వెళ్ళినప్పుడు, మీనా కూడా వొచ్చిందిలే—మీనాక్షి అంటే. మా జమీందారుగారి మరదలు—' అంటూ, చెప్పడం సాగించిన అధికారి భోజనానికి కూర్చోగానే, మీనాక్షి మాట మరచిపోయ్యాడు. ఆయన చెప్పదలుచుకున్న గాథలతో ఏ మాసపత్రికనైనా సరే, రెండేళ్ళు నడపొచ్చు, భోజనంచేసి బైటకి జేరారు. కుర్చీలలో కూర్చున్నారు- అధికారి చుట్టముట్టించాడు.

'కొండయ్యా, ఎక్కువ సంతోషం కలిగించే అనుభవం ఏదంటావు?' అని అడిగాడు.

'ఏరకం అంటారు? భౌతికమా, మానసికమా?'

'ఏదో అంటారుగాని, రెండూ వొకటే అంటాను. మాంచి ఆకలిగా వున్నప్పుడు భోజనం చెయ్యడం భౌతిక మంటావా, మాన సికమంటావా? నా కిందాక మంచి ఆకలేసింది. డాక్టర్లు ఘనపదార్థం మితంగా తినమని శాసించారు; ఆ శాసనాన్ని ధిక్కరించి బలంగా వేశాను; గొప్ప భౌతికానందం కలిగింది—'

డాక్టర్లని ధిక్కరించానుకదా అన్న దాంట్లో మానసిక ఆనందం వుంది—అదే రెండింటికి తేడా—' అన్నాడు కొండయ్య.

'నువ్వు చెప్పినదాని ప్రకారం, వ్యవహారికంగా మనిషి ఏది చెయ్యకూడదో అది చెయ్యడంలో మనిషికి సంతోషం వుందని తేలింది. స్త్రీ మరోడి భార్యగా వున్నప్పుడే. ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది. తాశీల్దారు భార్యని తీసుకో—

'మా అరుణ అంతకంటే వెయ్యిరెట్లు బాగుండేది, యిప్పు డంటే వార్ధక్యం వచ్చి, నాగరికత పరిమాణం యొక్క కొలతబద్దలా తయారైందిగాని . ఏమిటి మోజు?....మరోడి భార్య కావడమే. ఓసారి యేమైందంటే—' అని మరోగాథ మొదలెట్టబొయ్యాడు అధి

కారి. ఈలోగా 'తంబి' వొచ్చి, 'ఉదయం స్టేషన్‌కి బండి చెప్ప రావాలా?' అని అడిగాడు.

'అమ్మగారేమన్నారు?'

'మిమ్మల్ని అడగమన్నారండి.'

'ఈ ఆడాళ్ళలాగేనా తెలివైనవాళ్ళు కొండయ్యా. పరాయివాడెవడేనా యింట్లోవుంటే, వాళ్ళధోరణి వేరు. వుత్తప్పుడు మొగుడి మొహాన ఏ గంజినీళ్ళు పోసినా, అతిథివొస్తే శ్రద్ధనోపేతంగా చేస్తారు; వొంటిగా వున్నప్పుడు మొగాడి బుర్రమీద తాళంకప్ప బద్దలైనా, పరాయివాడిముందు దాసానదాసులు. బండి పంపించాల్సిందీ, అక్కర్లేందీ నేను నిర్ణయించాలట, చూడు చిత్రం; అందుకనే స్నేహితులో అని కొట్టుకుంటాడు కుటుంబీకుడు, వెళ్ళరా, వెళ్ళి మీరెల్లాగంటే అల్లా చెయ్యమన్నారండని చెప్పి తగులడు' అని కసురుకున్నాడు. 'తంబి' లోపలికి చక్కాపొయ్యాడు. మళ్ళా అధికారి కేదోజ్ఞాపకం వొచ్చింది.

'ఇంతకీ, ఏది గొప్ప అనుభవమో చెప్పావు కాదు' అన్నాడు.

'నేనేం చెప్పగల్ను; నా కనుభవం తక్కువ.'

'ఉన్న దాన్లోనే ఏది మంచిదో చెప్పవయ్యా, మహా-' అన్నాడు.

'మీరు చెప్పండి.'

'కూడదన్నపని చెయ్యటంలో. నువ్వు చెప్పు.'

'చెయ్యగల్గినపని చెయ్యకపోడంలో?'

'నా నెత్తిలాగుంది. చెయ్యకపోడంలో అనుభవం ఎక్కడుంది! నీది బైరాగివేందాంతం-ఐనా, నీకేం తెలుస్తుంది పాపం!'

'అల్లా తోసెయ్యకండి మరి. చెయ్యకపోడం అంటే,— మనం ముందెప్పుడో చెయ్యగలం, చేస్తాంకదా అన్నధీమాలో సంతోషం లేదంటారా? దాన్నే 'ఆశ' అందాం. ఒకేరకమైనవి అనేకమైన ఆశలుంటే, ఆదర్శం అవుతుంది. మానవుడి జీవితమంతా ఆదర్శంకోసం కాక మరి దేనికోసం బ్రతుకుతున్నా డంటారు! చచ్చి

పోయింతర్వాత కూడా. స్వర్గాని కెడతా మన్న ఆశవల్లనేగా. మన పూర్వులు రంభ, మేనక-స్వర్గాన్ని సృష్టించారు' అన్నాడు కొండయ్య నిదానంగా. అధికారి ఏ విషయం గురించి తీవ్రంగా అట్టే ఆలోచించ లేదు. ఇదంతా గంద్రగోళంగా కనుపించింది.

'ఇదిగో కొండయ్యా. నేను ఆరేళ్ళు పత్రికలు నడిపాను. 'ఆశ.' 'ఆదర్శం' అనే అర్థశూన్యమైన మాటలతో పాఠకలోకాన్ని దగాచేస్తూ వొచ్చాను. నా దగ్గర మాటలతో గారడీ చెయ్యక, బుట్టలో పాముని చూపించు, మీనాక్షిని, జమీందారు మరదలను. కావాలంటే ధనం అను-వింటాను. అంతేకాని—'

వాక్యం పూర్తి చెయ్యకుండా అధికారి లేచి లోపలికెళ్ళి, మంచం మీది దిండుని తీసుకొచ్చి, కుర్చీవెనక వేసుకుని కూర్చు న్నాడు.

'ఏది, యిప్పుడు చెప్పు. యిందాక ఎక్కడ వొదిలేశావో మాత్రం నన్ను అడగకు. 'ఊ' కొట్ట మనకు. రెండేషరతులు' అని అధికారి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. కొండయ్య కథ చెప్పడం ప్రారం భించాడు.

'ధనం తన వుంగరాన్ని వేలుకి తగుల్చుకుని గర్వంగా చూస్తోంది. నేను బిగ్గరగా నవ్వాను. ధనం పైకి చూసింది.

'ఎందుకు నవ్వు?'

నేనేమీ సమాధానం చెప్పకుండా, వెకిలిగా నవ్వు కున్నాను.

ధనంపెదవులు చేపపిల్లతోకలా కోపంతో కదిలాయి: కను బొమ్మలు. కయ్యానికి సిద్ధపడిన నల్లత్రాచులు మాదిరి వొంపు తిరి గాయి; చెక్కిళ్ళలోంచి రక్తం రహస్యంగా తొంగి చూపింది:ధనం నిజస్వరూపాన్ని ఆనాడు చూడగలిగాను. చటచటా మెట్లెక్కుతోంది- లోతుల్లోంచి విడిపోయి సంధ్యని తరుముకొస్తున్న వొంటి కెరటంలా.

'ఎందుకు నవ్వు?'

మెట్లన్నీ ఎక్కి, పైకి నా దగ్గరికి వొచ్చేసింది.... సంధ్య కోసం ఎగిరి, కొండకి తగిలి, పగిలింది కెరటం,

'ఆ వుంగరం నీది కాదు' అన్నాను.

ధనంమొహం తెల్లారి వెలవెలబోయింది.

'మరెవరిది?' నీరసంగా కోడి కూసింది.

'నీది పారేశాను; ఇది మరోటి అల్లాంటిదే. కనుక్కోలేక పొయ్యావు' అన్నాను. ధనాన్ని ఏడిపించాలన్న నా సంకల్పం సిద్ధించినందుకు నేను చాలా గర్వపడ్డాను.

'ఎందుకు పారేశావు?'

'తొందరపడకు. పారెయ్యలేదు, అమ్మేశాను' అన్నాను.

చీకట్లో కాగడాలతో బంగారుగనులు త్రవ్వడానికి వెడుతున్న జనసమూహం అలజడి, ఆమె నేత్రాలలో కనిపించింది

కోపంతో ఆమె రొమ్ములు వొణికిపోతున్నాయి, వేడిశ్వాస నా నవ్వుని బంధించింది. అరణ్యం అంటుకొని మహా వృక్షాలు కూలిపోతుంటే చూస్తున్నవాడిలా స్తంభించి పొయ్యాను.

'తీసుకో నీ వుంగరం' వేలునించి తీసేసి నా బుజానికి తగిలేట్లుగా విసిరింది. మెట్లు దిగుతోంది.

'కోపమా!'

'....'మరో మెట్టు దిగింది.

'నిజంగా అమ్మేశాననే?'

'....' మరొకటి.

'నగలన్నీ తీసివేసినప్పుడు నిన్ను చూడా లనుంది' అన్నాను.

'....' దిగుతోంది.

'నీ వుంగరం నీ కిచ్చేస్తా.'

'....' పూర్తిగా దిగి ధనం నడిచి వెళ్ళిపోయింది. మేడ మెట్లు దిగుతుండగా ధనాన్ని మళ్ళా నే నెప్పుడూ చూడలేదు.'

అధికారి కుర్చీలోంచి లేచాడు; పెద్దగా ఆవులించాడు. తంబినికే కేసి పక్కలు వెయ్యమన్నాడు. తంబి స్టేషనుకి బండి చెప్పడానికి వెళ్ళి యింకా రాలేదు.

'మీకు నిద్రొస్తోన్నట్లుంది?' అన్నాడు కొండయ్య.

'ఎల్లా కనుక్కున్నావు? నీ కథలో నువ్వు చెప్పదల్చుకున్న

దేమిటా అని ఆలోచిస్తున్నాను.' అన్నాడు అధికారి యథాలాపంగా,

'నా కథలో చెప్పదల్చుకున్నది ఏమీలేదు—ఎందుకంటే ఇది కథగాదు—'

'ఆగు, నాకు తెలుస్తోంది. మెట్లెక్కడంలో-సంతోషం. ఉత్సాహం ఉంటాయి ఎక్కాం తర్వాత వెనక్కి తిరిగి చూస్తే 'వార్నీ యింతేనా' అనిపిస్తుంది. ఎక్కడం పురోగమనానికి చిహ్నం.దిగడం పతనానికి చిహ్నం—తీరా ఎక్కాంతర్వాత ఏమీ కనబడదు—ఏమో నే చెప్పేది నాకే గందరగోళంగా వుంది....సరేకాని, నువ్వే చెప్పు' అని మళ్ళా కుర్చీలో జార్లబడ్డాడు, అధికారి.

కొండయ్య మళ్ళా ప్రారంభించాడు.

'ధనంగారి రెండో మేడలోకి, ఎందువల్లనో రెండునెల్ల వరకు మేజిస్ట్రేటుగారు రాలేదు, ఆ రెండు నెలలూ నేను, ధనం ఆ మెట్లమీద కలుసుకుంటూనే ఉన్నాం. రేపు నీ వుంగరం ఇచ్చేస్తానని మభ్యపెట్టి, రోజూ ధనాన్ని మేడమెట్ల దగ్గరికి రప్పించేవాణ్ణి. నేను చూస్తుండగానే, ధనం ఎదిగిపోయింది; మనస్సు మారిపోయింది;శరీరం కొత్త దనంతో విప్పారుకుంది. రోజురోజుకీ, వొక నగ తక్కువగా వుండేది. నేను ధనానికి వొక విచిత్రమైన ఆట నేర్పాను. తను మెట్లపైన చివ్వర సింహాసనం మీద కూర్చున్న రాణీ; నేను మెట్ల కింద నిలబడి ఆజ్ఞలందుకునే వొక అల్ప పౌరుణ్ణి. రోజురోజుకీ, ఒక మెట్టు పైకి ఎక్కి మాట్లాడడానికి రాణిగారు నాకు ఆజ్ఞ ఇచ్చారు,

'ఏం కావాలి నీకు?' అంది రాణీగారు,

'తమ కిరీటం' అన్నాను,

జిగినీ తీసేసింది,

మరునాడు.

'ఛత్రం'

రవ్వల దుద్దులు తీసేసింది.

పదహారో తారీఖునాటికి, నేను పదహారు మెట్లెక్కాను. ఇంక

ఆమెకీ నాకూ మధ్య ఏడుమెట్లే వున్నాయి. రాణీ నగలన్నీ తీసే సింది: విరాగిణిలా తయారైంది. నే నింకేం కోరను?

'ఏం కావాలి నీకు?' అంది రాణీ.

'మీ పక్కన కూర్చోనివ్వాలి' అన్నాను.

'పైకి రా' అని ఆజ్ఞాపించింది.

'మీరు దిగిరండి.'

నవ్వింది వయ్యారంగా రాణీ.

మా యిద్దరిమధ్యా రెండే మెట్లున్నాయి.

'ఏం కావాలి?'

'రాణీ! ఈ అల్పుడికి, అడగడానికి నోరాడడంలేదు.'

'భయంలేదు.'

'నేనింక మెట్లెక్కలేను. ఈ ఒక్క మెట్టూ మీరు దిగిరండి. నన్ను మీ పక్కన కూర్చోనివ్వండి.'

'ఎందుకు?'

'ఆ ప్రశ్న వెయ్యగలిగిన మీకు సమాధానం తెలీకనా?' అన్నాను.

రాణీ అతి వయ్యారంగా నవ్వింది: పారవశ్యంతో నా వళ్ళో పడుతుందేమో నక్షత్రంలా, అని రెండు చేతులూ చాచాను. కాని, రాణీ పడలేదు; పైన బల్లులు కదిలి, బూజు నా నెత్తిన పడింది.

ఇంక మా యిద్దరి మధ్యనా, ఒక్క మెట్టే వుంది. ఎన్నడూ లేంది, ఆరోజు సాయంత్రం చీకటిపడేదాకా మెట్లమీదే ఆడుకుంటు న్నాం. రాణీ కళ్ళల్లో వెలుగుతప్ప అంతా చీకటిగా వుంది. మాచుటూ, బోలెడు మెఱుగు పురుగులు విహారము చేస్తున్నాయి. నక్షత్రాలమధ్య చందమామలా వుంది రాణీ.

'రాణీ, దిగిరావా?' అన్నా దీనంగా.

'నీకేం కావాలి?'

'మీరే'

'ఆఁ' అని గర్జించింది.

'రెండు చేతులూ జాచాను. నా తలచుట్టూ చేతులు బిగించి,

అప్రయత్నంగా తనవేపు లాక్కుంది. నా చేతులు ఆమె నడుంచుట్టూ పెనవేసుకున్నాయి. ఆమె చేతులు నా చేతులమీదపడి వేళ్ళని తడిమి బిగిస్తున్నాయి. వల్లో చేపలాగ ఆ పల్చటివేళ్ళు తన్నుకున్నాయి. తీసేసి, నా మొహాన్ని ముందుకి గెంటివేసింది. నేను చీకట్లో అటూ ఇటూ తడుముకున్నాను. ఆమె అక్కడ లేదు. నా అరచేతుల్లో మెరుగు పురుగులు మండిపోయ్యాయి....'

ఇంతట్లో 'తంబీ', చక్కా వచ్చాడు. మెట్ల గదిలో కొండయ్యకీ, మెట్ల కింద హాల్లో అధికారికీ మంచా లేశాడు. పరుపులు పరిచాడు. రగ్గులు వేశాడు. అధికారిని లేవదీశాడు. మెల్లిగా వెళ్ళి మంచంమీద పడ్డాడు. అధికారి 'రగ్గు' వొంటిమీదికి లాక్కున్నాడు: నెత్తికి మఫ్లర్ తగిల్చాడు.

'ఇదిగో కొండయ్యా. నే నిద్రపోతానుగాని. కథ చెప్పడం మానెయ్యకేం. మర్చిపొయ్యాను. తాశీల్దారు భార్య నడుం వెడల్పు ఎంతుంటుందని నీ వూహ। నాగరికతంత' అని బిగ్గరగా నవ్వుకుని 'తంబి'ని దీపం మెట్ల వెనుక మూలగా పెట్టమన్నాడు.

'ఐతే, నువ్వు సంధ్య కెరటాలు, నక్షత్రాలు, యివి లేకుండా చెప్పలేవూ కథ? అవన్నీ తీసేస్తే చప్పున తెముల్తుంది. నీ కథలో ధనం తీసేసిందిగా వొస్తువులన్నీ! అబ్బో, నా జ్ఞాపక శక్తి బాగానే వుంది. మా ఆవిడ అనుకున్నంత అధ్వాన్నం కాదు' అన్నాడు అధికారి కుడివైపు తిరిగి.

కొండయ్య మంచంమీద కూర్చున్నాడు, మెట్లకేసి చూస్తూ.

'ఏమండోయ్. మీయింట్లో మేడకి ఇరవైమూడు మెట్లున్నాయి' అన్నాడు కొండయ్య.

'అందుకా. రాగానే వాటికేసి దీక్షగా చూశావు, తెల్లార్నే. నా జ్ఞాపకశక్తి మా ఆవిడ మెచ్చుకునేటట్లు చేస్తాను. చెప్పు—' అని అధికారి ఆవులించాడు.

కొండయ్య మొదలెట్టాడు:

''ఆ మర్నాడు ధనం రాలేదు. వారమైంది; నెలైంది; రాలేదు. నాలుగు నెలలు గడిచింతర్వాత, ధనాన్ని చూశాను. ఈలోగా

మేజిస్ట్రేటుగారు ఆ యింట్లోకి రావడం, బదిలీ అయి వెళ్ళిపోవడం, మేడ ఖాళీ అవడం జరిగిపోయింది. అప్రయత్నంగా ఆ సాయంత్రం దొడ్డివేపు వెళ్ళాను. దొడ్లో తాపీవాళ్లు పని చేస్తున్నారు. నేను మెట్ల దగ్గరకి వెళ్ళి కూర్చున్నాను. వెనకటి ఆటలన్నీ జ్ఞాపకొచ్చాయి. ధనం గారి వాళ్ళందరూ ఆ వూళ్ళోంచి. ఎక్కడికో వెళ్ళిపొయ్యారని నాకు తెలుసు. కాని మళ్ళా వొచ్చిన విషయం తెలీదు.

ఎవరో ముసలమ్మ అల్లా నేవున్న చోటుకొచ్చింది.

'ఎవరికోసం?'

'లోపలికెందుకు? తాపీ కుర్రవాడివా?'

అవునన్నట్లు తల పంకించాను. ముసలమ్మ మెట్లెక్కి వెళ్ళిపోయింది. ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాను; ఎంత సేపైందో తెలీదునాకు.

'ఎవరది?'

ఎప్పుడో స్వప్నంలో విన్న కంఠం అది. పైకి చూశాను.

మెట్లపైన చివ్వర 'రాణి' కనబడింది——వొళ్ళంతా బంగారమే. వజ్రాలు ధగధగా మెరిసిపోతున్నాయి. లక్ష్మి చూస్తే ఏడుస్తుందని పించింది. నా కళ్లు తడిసినాయి.

'నువ్వా!'

ఎంతలో ఇంద్రధనుస్సులా ఆమె కళ్లు ఆశ్చర్యంతో వొణికాయి. నగలన్నీ 'అవును' అన్నట్లు నిశ్శబ్దంగా శబ్దించాయి. చిన్ని నల్లబొట్టు, దానిచుట్టూ ఎర్రబొట్టు. అన లా మొహమే. దేవకన్యక బొట్టులాగుంది. చిన్ని తెల్లపువ్వు; దానిచుట్టూ ఎర్ర పువ్వులు; అన లా అదే అప్సరస అతలో పువ్వులాగుంది.'

అధికారి, దగ్గి, కదిలాడు.

'అదే వొద్దన్నది.'

కొండయ్య దీనంగా చూస్తూ, మాట వినిపించుకోకుండా చెప్పడం మొదలెట్టాడు.

'ధనం మెట్లు దిగుతుం డనుకున్నాను. దిగలేదు. నేనలా నిలబడి పొయ్యాను. ధనం అటూ యిటూ చూసింది. లోపలి కెళ్ళి. గది తలుపులు మూసేసి మళ్ళా వచ్చింది. పైకి రమ్మన్నట్లు

తల పంకించింది, నేను గబ గబ మెట్లెక్కి పైకి వెళ్ళాను. మా యిద్దరికీ మధ్య వక్కటే మెట్టుంది.

'ఎందుకు?' అన్నాను.

'నువ్వెందుకు వచ్చావ్?' అన్నది ధనం.

'నీకు తెలీదా?'

'ఏమో!'

'మరెందుకు రమ్మన్నావు?'

'నువ్వే వచ్చావు.'

'కాదు, మెట్లెక్కి.'

'నీకేం కావాలి-దబ్బున చెప్పు' అన్నది.

'అది నేనడగవలసిన ప్రశ్న' అన్నాను.

'అంటే?'

'ఆ రోజున నీ ఉంగరం అమ్మేశానని అబద్ధమాడాను—అమ్మలేదు. నా దగ్గరే వుంది. ఇచ్చేదామని వచ్చాను' అన్నాను.

'ఏది?'

'నీ కింకా కావాలా?'

అని గుప్పిడి బిగించి చెయ్యి చాచాను.

'ఇయ్యి' అన్నది.

'ఆ వొక్క మెట్టూ, దిగి తీసుకో' అన్నాను.

ఆ వొక్క మెట్టు దిగి, నా ప్రక్కన నిలబడింది ధనం.

'తీసుకో' అన్నాను. గుప్పిడి చూపిస్తూ.

'తే' అని గుప్పిడి విప్పబోయింది.

నేను మెట్లు దిగుతున్నాను. తనూ దిగుతోంది. అన్ని మెట్లూ దిగిపొయ్యాం. గుప్పిడి విప్పి చూపించాను. అందులో వుంగరం వుంది. ధనం దాన్ని తీసుకుని ఆనందంతో పరిశీలించింది. నేను ఆమె కళ్ళల్లోకి తీవ్రంగా చూశాను—ఎంతో ఆశ. ఎంతో ఆకలి, ఎంతో మమకారం ఆమె కళ్ళల్లో కనిపించిన వుంగరంలో చూశాను. వాటిని ఏ మనిషీ పంచుకోలేడు. అదొక ప్రవాహం. అందులో నేను గడ్డిపోచను. అదొక నిశీధి, నేనొక రంగు పురుగును: అదొక

జ్వాల. నేను మసిని. నన్ను తోసేసింది ధనం—వుంగరం తీసుకుని గబగబా మెట్లెక్కి, పైకి వెళ్ళిపోయింది.

'ధనం' అని పిలిచాను. కిందనుంచి. నా కంఠం నాకే ఆశ్చర్యం కలగజేసింది.

'నేను వెళ్ళిపోనా?' అని అడిగాను.

అర్థం లేని ప్రశ్న.

ఆమె యేమీ మాట్లాడలేదు.

'నే నొకటి చెప్పనా?' అన్నాను.

ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది.

'ఆ రోజు సాయంత్రం నన్ను తోసేసి వెళ్ళిపోయావు. ఎందుకో యిప్పుడు తెలిసింది. నా వేళ్ళు తడిమావు. ఉంగరం కనబడలేదు పాపం, అవునా?' అన్నాను.

'కాదు' అన్నట్టుగా తల పంకించింది.

'ఇప్పుడూ తోసేసి వెళ్ళిపొయ్యావు. ఎందుకో తెలిసింది; నీ వుంగరం దొరికింది. అవునా?' అన్నాను.

పుట్టలో ఇరుక్కుపోయిన పాములా తన్నుకులాడింది. వుంగరం వేలునుంచి తటాలున తీసేసి కిందికి గిరవాటెట్టింది.

'తీసుకుపో—' అని చర చరా వెళ్ళిపోయి, తలుపులు మూసేసుకుంది. స్వర్గం గడియలు ఎవరో వేసినట్లైంది. స్వర్గం బైటో, లోపలో మీరు నిర్ణయించాలి.'

అన్నాడు కొండయ్య. కాని అధికారి దగ్గర నుంచి సమాధానం లేదు. పెట్రోమాక్సు దీపం వొత్తి మండి కాలిపోయింది. అధికారి గుర్రు రొద వినబడుతోంది, సముద్రంలో తుఫాను ఆకాశంలో మారుమ్రోగినట్లు. కొండయ్య కళ్ళు నులుముకొని, 'రగ్గు' ముసుకేసుకొని పడుకున్నాడు. 'హసీ' అధికారి మంచం కిందికి చేరింది. 'తంబి' మెట్లమీద జేర్లబడి. నిద్రలో తూలుతున్నాడు. కొండయ్య తన చిటికిన వేలికున్న వుంగరం తడిమి చూసుకున్నాడు.

తెల్లవారింది. తెరలా మేడచుట్టూ మంచు ఆవరించింది. కిరణాలు, వెండి బాకుల్లా తెరని ఛేదిస్తున్నాయి. అధికారి, కొండయ్య ఫలహారం కాఫీ అయ్యాక అల్లా నడిచొద్దామని బైలుదేరారు.

'ఆగు, ఇవాళ మనం బైటికి వెళ్ళలేం. మా అమ్మా యొస్తుందిగా....' అన్నాడు అధికారి, రెండు చేతులూ వేడి కోసం గట్టిగా నలుపుకుంటూ,

'ఈలోగా వొక్క చదరంగం ఆట వేద్దాం-ఉన్న మాట చెప్పేస్తాను—నీ ఆట కట్టిస్తేగాని నాకు శాంతి వుండదు.' అధి సకిలించి, 'తంబి'ని అన్నీ సిద్ధం చెయ్యమన్నాడు. వాడు నాలుగూ అమర్చి, బండి తీసుకొని స్టేషన్‌కి వెళ్ళాడు.

'దా. కూర్చో ఇప్పుడు వెయ్యి-ఐతే-కొండయ్యా! రాత్రి నీకు బాగా నిద్దర పట్టిందా? పాపం. నువ్వు కథ చెప్పుకుంటూ పోతున్నావు. నేను కలలో వున్నాను—వందలకొలది, వేలకొలది మేడమెట్లు ఎక్కేస్తున్నట్లు. తీరా మెట్లన్నీ ఎక్కి చూస్తే, కని పించింది, తాశీల్దారు పెళ్లాం వీపు' బడాయిగా నవ్వుతున్నాడు అధికారి,

'ఇస్, గట్టిగా మాట్లాడుతున్నా వేమిటి? మా ఆవిడ వింటుంది స్మా. ఆగు, మరచిపొయ్యాను, మా ఆవిడ చూస్తుండగా ఆడాలి ఈసారి ఆట—అని చప్పట్లు కొట్టి భార్యని కేకేశాడు.

ఆవిడ మెట్లపై లోపల గదిలోంచి—

'ఎందుకు?' అన్నది,

'ఇక్కడ అంతర్జాతీయ ఆటగాళ్ళు చదరంగం ఆడుతు న్నారు-చూడ్డానికి ఇదే ఆఖరు తరుణం, రావాలి - వొకటోసారి, రెండోసారి-పడిపోతున్నాయి, మాంచి మాంచి పంగిడీ ఎత్తులు—'

కొండయ్య అధికారి ఉత్సాహాన్ని, ఆత్రుతని చూసి బీదగా నవ్వాడు, మొదటి నాలుగైదు ఎత్తులలోనే యిద్దరి వుత్సాహం తగ్గింది.

'రాకపోతే పోనీలే'—అన్నాడు ప్రపంచాన్ని సంబోధిస్తూ అధికారి,

కొండయ్య గుర్రం ఒకటి అదనంగా చచ్చిపోయింది. మళ్ళా అధికారి హుషారుగా వింత గర్జనలు చేస్తూ, ఆట సాగిస్తున్నాడు. భార్యని పిలిచాడు.

'అరుణా, కరుణ రాదా?' అన్నాడు

అరుణ మెట్లపైని నిలబడి చూస్తోంది.

'మీరే యిల్లా రాకూడదూ?' అని మళ్ళా లోపలి కెళ్ళింది.

ఈలోగా 'హనీ' వొచ్చి బల్లకింద వృత్తిపుణ్యానికి గంతులు సాగించింది.

చదరంగంబల్ల కాళ్ళకి తన వెన్నుతో రాసింది. ఎగుడు దిగుడు కాళ్ళు కదిలి, చదరంగంబల్ల కదిలి, ఆట చెదిరిపోయింది. అధికారి సంతోషంతో లేచి బలాన్ని డబ్బాలో వేసి, అట్ట మడిచేసి,

'కొండయ్యా. నాతో సమంగా మెట్లెక్కగలవా?'

'ఎందుకు?'

'మనం పైకి వెళ్ళి ఆడదాం.'

అధికారికి ఆట విషయం చాలా 'కసిగా' వుంది. భార్య చూడగా, కొండయ్య ఆట కట్టాలని.

'పోనీ, ఇద్దరం మెట్లెక్కుదాం. ఎవరు ముందెక్కితే, వాళ్ళు ఆట గెల్చినట్లే' అన్నాడు అధికారి.

'సరే' అన్నాడు కొండయ్య.

'రెడీ-వొకటి, దో, త్రీ- అని యిద్దరు పక్క పక్కనే మెట్లెక్కడం సాగించారు. ముందు కొండయ్య ఎక్కాడు; అధికారి రెండు మెట్లు వెనకపడ్డాడు.

'ఆరి కొండయ్యా, అసాధ్యుడవే-నిజంగా నెగ్గాననుకోకు— ఏదో గెస్టువి కదా అని నేనే వెనకపడ్డాను' అంటూ, అధికారి తీవ్రంగా వగర్చడం మొదలెట్టాడు.

'అక్కడికీ, మీరు గెలిస్తేనే మర్యాదగా వుంటుందని నేను మెల్లిగానే ఎక్కుతున్నాను' అన్నాడు కొండయ్య.

'నువ్వు అసాధ్యుడవు కొండయ్యా' అని అధికారి కొంటెగా కన్ను మెదిపాడు.

'ఏది, రా-ఆటకి?' అన్నాడు.

కాని, ఏం లాభం? 'బలం' 'అట్టా' మెట్ల కింద వొదిలేసి వొచ్చారు.

'నే వెళ్ళి తీసుకొస్తాలెండి' అని కొండయ్య మెట్లు దిగి, తీసుకొచ్చాడు.

కొండయ్యకి ఆయాసం వొచ్చింది, వొగర్పుని బలవంతంగా అణచివేసుకుంటున్నాడు. ఈలోగా అధికారి, బల్లమీద 'బలం' పేర్చి సిద్ధం చేసి, భార్యని పిలిచాడు. కొండయ్య వెనకాలే, గదిలో అరుణ, తలుపులు కొంచెం దగ్గరగా జార్లవేసి, కుట్టుపని చేస్తూ ఆట చూస్తోంది.

తొందరలో రెండు తప్పెత్తు లేశాడు అధికారి, దాంతో రెండు బంట్లు ఏనుగా చచ్చిపొయ్యాయి.

'ఇవాళ ఎవరి మొహం చూశాను? ఆ, ఆ-'తంబి'గాడి మొహం' అన్నాడు అధికారి దగ్గుతూ.

'పోనీ, మళ్ళా ప్రారంభిద్దామా?'

'ఆగు, ఇందాకట్నుంచీ, ఏమిట్రా మర్చిపొయ్యాను, అని ఆలోచిస్తున్నా - ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. అమ్మాయి వొస్తాం టుందీపాటికి-నేను క్షురకర్మ చేసుకోవాలి. నువ్వానుబ్రహ్మచారివి గనుక నీకు మరీ అవసరం. ముందు నే చేసుగొస్తాను, తరవాత, నువ్వు వెడుదువుగాని.'

లేచి, అధికారి ఎదురుగుండా గదిలోకి వెళ్ళాడు, నాలుగు నిమిషాలు గడిచిం తర్వాత బైటికొచ్చి కొండయ్య ముందు వో పత్రిక పడేసి——

'ఇది చదువుకుంటూండు, నాలుగు రోజుల క్రితంది' అని అధికారి లోపలికెళ్ళి, క్షవరం మొదలెట్టాడు.

'పత్రిక పాతదైతేనేం? నన్నడిగితే, ఇంట్లో వ్యవహారం చెడిపోయినప్పుడే, రాజకీయాలలో జొరబడడం.'

కొండయ్య మెట్లు దిగాలని యత్నించాడుగాని, వోపిక లేకపోయింది. పత్రిక చదవడం మొదలెట్టాడు. గదిలో ఎవరో

కదిలినట్లయింది. అరుణ లేచి తలుపుల దగ్గరగామూసి మళ్ళా కుట్టు మొదలెట్టింది. కొన్ని నిమిషాలు జరిగాయి. మళ్ళా ఎవరో గదిలో కదిలినట్లయింది. అరుణ లేచింది. తలుపులు కొంచెం తెరచి హాల్లోకి చూపింది, కొండయ్యకేసి చూసింది.

పాపం కూతురు రాకకోసం ఎదురు చూస్తోంది కాబోలు అనుకున్నాడు కొండయ్య. మళ్ళా అరుణ, తలుపులు మూసేసి, తనపని చూసుకుంటోంది.

వీధిలో జట్కాబండి నిలచిన అలజడైంది. 'తంబి' సామాన్లు వరండాలోకి జేరేశాడు. బండి వెనక్కి తిరిగింది. అధికారి కూతురు కళ్యాణి, మెట్లగదిలో కొచ్చి, మెట్లకింద నిలబడి చూపి— 'నాన్నా' అని పిలిచింది. కళ్యాణి వయస్సు యిరవై లోపు. మెళ్ళో ముత్యాలు, పగడాలు వున్నాయి; పల్చటి, పొడుగాటి ముక్కు. నిండైన కళ్లు, గుండ్రటిమెడ. మెట్లమీదనుంచి చూస్తున్న కొండయ్యకి కొంచెం పొట్టి మనిషిలా కనబడింది.

కళ్యాణి 'నాన్నా' అని, పైకి చూపింది. నాన్నకాదు. ఎవరో కొత్తమనిషి. గబగబ మెట్లెక్కుతోంది. కొండయ్య చివాలున లేచి, రెండు మూడు మెట్లు తొందరగా దిగి, కళ్యాణికోసం చేతులు చాచాడు. కళ్యాణి, సముద్రంలో పిల్ల కెరటంలా, తనవేపు కొట్టుకొస్తోంది,—ఆమెలో, 'ధనం' తళ తళలు కనిపించాయి 'రాణీ' దర్జా రేగిపోయింది. అప్రయత్నంగా దిగిపోతున్నాడు. ఆమె తూర్పుకి ఎగబాకిన సంధ్యచాయలా, వొచ్చేస్తోంది, ఇద్దరికీ మధ్య రెండే మెట్లున్నాయి, కొండయ్యపంచ పాదంకింద పడింది; పట్టుజారి ముందుకు తూలి మెట్లమీద పడిపోయి- దొర్లి, మెట్లకింద పడిపొయ్యాడు,

కళ్యాణి దొర్లిపోతున్న ఆ వ్యక్తిని ఆపలేకపోయింది. తను 'నాన్నా', 'అమ్మా' అని కేకలేసుకుంటూ- కిందికి దిగి, కొండయ్యని లేవదీయబోయింది. స్పృహలేకుండా పడిపొయ్యాడు, కొండయ్య. 'తంబి' వొచ్చాడు; తలకిందికి దిండు తెచ్చాడు.

ఏమి ఏమి టంటూ. అధికారి—మొహానవున్న సబ్బు

తుడిచేసుకుంటూ- మెట్లపైనుంచి చూసి చేతిలో కత్తి గిరవాటెట్టి, కిందికి దిగి వొచ్చాడు. కొండయ్యని చూశాడు. తంబిని కేకేసి బండి తీసుకురమ్మన్నాడు, ఆస్పత్రికి.

కళ్యాణి దిగాలుపడి కూర్చుండిపోయింది, నాడిపరీక్ష చేసింది. లాభం లేదన్నట్లుగా పెదవులు చప్పరించి, బిక్కమొహం పెట్టింది.

'ఎవరు, నాన్నా' అంది కళ్యాణి.

'దౌర్భాగ్యుడు' అన్నా డధికారి.

మళ్ళా 'అదేమిటి అల్లా అంటావు. వుండు, ఎవర్నైనా పిలుచుకొస్తాను. అరుణా! యిల్లా రా. కొండయ్యని చూడు, యిప్పుడే వొస్తా-' అని అధికారి, మూలనున్న కర్రతీసుకుని, బైటికి నడిచాడు.

'అమ్మా, రావే-నాకు భయంగా వుంది' అంది కళ్యాణి.

'తంబి' గ్లాసుతో నీళ్ల తెచ్చాడు. కొండయ్య నుదుటికి మోకాలుచిప్పకీ పెద్దగాయాలు తగిలాయి, ఇంకా నెత్తురు కారడం లేదు.

అరుణ, మెట్లపైన నిలబడి చూసింది.

కొండయ్య కళ్ళు సన్నగా తెరుచుకున్నాయి. నిశీధి తలుపులు తెరుచుకున్నట్లు- కళ్యాణిమొహం నల్లగా వొంకరగా కనిపిస్తోంది. ధనం, రాణీ, సరస్వతి, అన్నీ కలిపిన మొహం. మెట్లపైకి చూడ దానికి యత్నిస్తున్నాడు. ఎన్ని మెట్లు? నాలుగు, ఐదు, ఎనిమిది- యింకా పైకి-పది. పదహారు-ఇరవై కొండయ్య మెడపడిపోయింది. ఇరవై రెండు, అరుణపాదాలు కనిపించాయి. నిశీధితలుపులు మూసు కున్నాయి 'అయ్యో! చచ్చిపొయ్యాడు- ఇంకేముంది?-' అని కళ్యాణి లేచి, పిచ్చిదానిలా, బైటికి, లోపలికి తిరుగుతోంది. అరుణ గదిలో కెళ్లిపోయింది.

'తంబి' మేడమీద కెళ్ళాడు. అరుణ వాణ్ణి పిలిచి, ఏదో చెప్పింది. వాడు కిందికి దిగి-కొండయ్య చేతులు సవరించి, చిటికిన వేలుకున్న వుంగరాన్ని తీసేశాడు. కళ్యాణి ఏమీ తోచక మెట్లెక్కి- అమ్మదగ్గర కెళ్ళింది గదిలోకి, అరుణ కిటికీ అద్దంలోంచి ఆకాశంలోకి

చూస్తోంది. అమ్మ చీరకొంగుతో కళ్లు తుడుచుకోటం చూపింది కళ్యాణి.

"ఎందుకే అమ్మా-ఏడుస్తున్నట్లున్నావు?"

"ఏమీ లేదు."

"ఎవరే ఆయన?"

"మీ నాన్నగారి స్నేహితుడు."

"పాపం!" అంది కళ్యాణి.

వీధిలో బండి నిలిచింది.

అధికారి, కొండయ్య, మరోయిద్దరు ఆ బండిలో వెళ్ళిపోవడం చూశారు_తల్లీ, కూతురు.

అరుణ గదిలోంచి యివతలి కొచ్చి, మేడమెట్లుకేసిచూపింది. లోపలి కెళ్ళి, తలుపులు వేసుకుంది,

కళ్యాణి వెనకాలే వొచ్చింది-

"ఇదంతా నా మూలాన జరిగింది" అంది! అరుణ ఏమీ మాట్లాడలేదు. కళ్యాణి మూలాన జరిగిందో, కళ్యాణికోసం జరిగిందో_ ఆమెకే తెలియాలి.